УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ПОНАД УСЕ!
Видання Історичного клубу “Холодний Яр”

2026 рік
Листопад
Число 11 (489)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

На добро – добром, на зло – по справедливості Передплатний індекс 33545

“НАШІ СИНИ ЗАСЛУЖИЛИ ПРАВО ПІСЛЯ СМЕРТІ ЖИТИ В ІСТОРІЇ”

Коли з Літературно-музичної сцени 33-х вшанувань героїв Холодного Яру я розповідав про нашу з Юрієм Юзичем книгу “Діти у Визвольній війні”, а перед сценою вишикувалася прекрасна молодь “Бойових мурах”, я зрозумів, що пишу книгу саме для них. А також для пластунів і соколят, учасників наших урочистостей. А ще для джур козацьких товариств!

Щиро дякую другові “Пасічнику” і Михайлові Купчину – вихователям, які готують до бою за Україну цю золоту українську молодь! Впевнений, що книга “Діти у Визвольній війні” стане для них місцем зустрічі з такими, як і вони, – юнацтвом УСС, Галицької армії та Армії УНР, святим місцем натхнення і підготовки до боротьби на національну державу. “І підняли діти меч” – такий епіграф цієї книги.

А приїхали “Бойові мурахи” з Чорнобая вшанувати свого вчителя – Олександра Воробйова-“Птаха”, який загинув за Україну 29 січня 2023 року.

Ще схвилювали мене слова мами одного з полеглих, яких ми вшанували 3 жовтня 2026 р. в Холодному Яру. “Наші сини заслужили право після своєї смерті жити в історії”, – сказала Віра Мукан, мама “Блискавки”. Сильно! І справедливо.

У той день з нами були військовослужбовці Руху опору Сил спеціальних операцій ЗСУ, які працюють із молоддю, готуючи її до боротьби за Україну. Вони на пантеоні виконали салют зі стрілецької зброї на знак вшанування Героїв Холодного Яру, які загинули в боротьбі. А на хуторі Буда розгорнули навчальні місця для вивчення тактичної медицини, мінної безпеки та зброєзнавства. Учасники заходу дізналися, як взяти участь у спеціалізованих військово-патріотичних вишколах “Воїн-вовкулака” під патронатом командування ССпО ЗС України.

Командування ССпО вважає, що здатність суспільства чинити спротив залежить не лише від наявності військових підрозділів, а й від внутрішньої готовності громадян брати відповідальність за безпеку своєї держави. “Рух опору Сил спеціальних операцій ЗС України є правонаступником традицій, форм та методів боротьби з окупаційними режимами, які використовували холодноярці. Підрозділи Сил спеціальних операцій продовжують цей шлях боротьби, здійснюють підготовку сучасних повстанців для виконання завдань на тимчасово окупованій території України. Досвід козацтва Холодного Яру став фундаментом для створення сучасного руху опору в системі всеосяжної оборони України”, – така думка офіцерів ССпО.

А почалося все опівдні 3 жовтня 2026 року. З мелодії Фридриха Зільхера “Був у мене один товариш”. На Меморіалі козакам-добровольцям. Біля пам’ятника небесним “Карпатської Січі”, 93-ї бригади, нацгвардії, могил Георгія Тарасенка та Андрія Лугового вишикувалася почесна варта “Бойових мурах”. Біля мікрофона – ведучі Роман Коваль і Сергій Василюк. Поруч Леся Островська, Ігор Гаврищишин, Василь Ковтун, Світлана Мирвода, “Жоржини”, Андрій Купчин, Михайло Купчин, Сергій Щербина-“Свобода”, Леонтій Гуцал, Оксана Герасимюк, Анатолій Бабич, Володимир Гонський.

“Товариство кревне і сердечне! Пугу-пугу – Холодний Яр вітає вас! XXXIII вшанування героїв оголошую відкритими. Над Холодним Яром знову плине Гімн України!” – сказав я. І оркестр 3-го полку ССО з Кропивницького виконав гімн України.

Сергій Василюк запросив покласти до дорогих нам могил і пам’ятників квіти. І додав: “З нами зараз подумки Богдан Легоняк, голова оргкомітету 33-х вшанувань Героїв Холодного Яру. Бажаємо йому одужання! Коник уже зачекався”.

Оркестр виконав “Шану героям”.

Василь Ковтун продекламував свій вірш “Згадайте наші імена”.

Згадайте наші імена,
Як розцвітуть полями квіти,
Як усміхнуться наші діти,
Як рознесуть вітри́ по світу
Священні наші заповіти,
Щоб серцю кожному радіти,
Що Україна в нас одна.
Згадайте наші імена…

“Згадаймо!” – сказав Сергій Василюк. І повільно виголосив імена героїв, яким ми цього дня поставили пам’ятники: Максим Кривцов-“Далі”, Валерій Кіндзерський-“Інженер”, Іван Савка-“Шугай”, Ігор Дяченко-“Топри”, Володимир Кімлик-“Вагнер”, Олександр Воробйов-“Птах”, Володимир Мукан-“Блискавка”, Євген Шевцов-“Тріх”.

Після кожного імені хлопчик у військовому бив у дзвін.

По хвилині мовчання митрофорний протоієрей Василь Циріль освятив горельєфи героїв та від імені Православної церкви України нагородив Назара Кузьміна-“Наза” медаллю Святого Архістратига Михаїла – за жертовність і любов до України. Також медалями нагороджено Раїсу Заклецьку і Світлану Мирводу.

Військові ССО сальвою віддали військові почесті полеглим.

Обов’язково треба зазначити, що горельєфи створив Ігор Семак, козак Історичного клубу “Холодний Яр”.

Далі виступила Надія, мама Героя України Максима Кривцова-“Далі”, а батько Олександр зачитав вірш сина. Світлана Мирвода в пам’ять про Максима заспівала пісню “Тужно грала чудовая скрипка”. Потім промовляв майор Сергій Лисак, заступник командира 3-го полку ССО ім. Святослава Хороброго, командир Максима Кривцова.

Слово взяла Людмила Дяченко, дружина Ігоря Дяченка-“Топри”. З нею був син Олександр, також учасник Визвольної боротьби в лавах “Карпатської Січі”. На честь полеглих козаків ЗСУ Сергій Василюк виконав пісню Василя Лютого “Мчать козаки”.

“Я ніколи не здамся в полон, ніколи. Краще смерть”, – такий вибір зробив Володимир Кімлик-“Вагнер”. Народився він на Черкащині. Виступ його мами Нелі Іллівни, вчительки української мови та літератури, зворушив людей до сліз. Вона дякувала щиро “усім, усім, усім…” за пам’ять про її сина. З нами того дня був і Олексій, син Володимира Кімлика.

Уже традиційно на Покрову в Холодному Яру історичний клуб оголошує лауреата Літературної премії ім. Юрій Горліса-Горського, поручника Армії УНР, літописця Визвольної боротьби в Холодному Яру. Першим лауреатом цієї премії став сл. пам. Михайло Іванченко, автор “Думи про Вільне козацтво”.

Продовження на 2 стор.

НАШІ У СТАВИДЛАХ

20 – 22 лютого 1920 р., під час Зимового походу, кінний полк Чорних запорожців зупинився на відпочинок у Ставидлах. З нагоди 100-річчя цієї події сім’я Смельняків заснувала у своїй садибі у Ставидлах Хутір Чорних запорожців. У 2024-му Дмитро Смельняк разом зі старостатом організував урочисте відкриття банера Чорних запорожців на фасаді майбутнього Музею історії визвольної боротьби України.

З 2024-го на Хуторі Чорних запорожців проводиться всеукраїнський літературно-мистецький Арт-семінар “Гасло”, заснований Олександром Косенком та Дмитром Смельняком. З ініціативи Хутора Чорних запорожців і старостату села Ставидл започатковано історико-туристичні маршрути: шлях Юрія Горліса-Горського (про який він згадує у книжці ”Холодний Яр”), до Осокора та гайдамацьких джерел, стежками Чорних запорожців, заказник Редчино (Зимовий похід).

У 2026 р. на Хуторі Чорних запорожців відбувся фестиваль “Характерник”, який три роки поспіль проводився в Кропивницькому в українському просторі “Кнайпи Бамбетель”. На фестивалі вручається відзнака імені Віктора Бердника, бійця 3-го полку ССО, – за збереження козацьких традицій.

Хутір Чорних запорожців – місце сили та збереження історичної пам’яті українських, козацьких звитяг і традицій.

Адреса Хутора Чорних запорожців: с. Ставидла Кіровоградської обл., вул. Центральна, 70, 096-122-62-19, 068-563-08-83.

Під час 33-х вшанувань героїв Холодного Яру козаки і козачки Історичного клубу “Холодного Яру” відвідали і Хутір Чорних запорожців, і Музей історії Визвольної боротьби в Ставидлах.

Тетяна КУПРІЯНЕЦЬ

На світлині Григорія Юрика – Ігор Гаврищишин у Музеї історії Визвольної боротьби в Ставидлах.

“МИ ПРОСТО ЩАСЛИВІ”

Пане Романе, щиро дякуємо Вам за книги! Вони вже дістались до нас у Німеччину – і сказати, що ми вражені, означає не сказати нічого. Ми, звичайно, знали про величезний обсяг Вашої праці й про те, скільки книг Ви написали та упорядкували. Але побачити їх наживо – це зовсім інше. Масштаб проведеної роботи, кількість зібраного матеріалу, неймовірна деталізація, увага до кожної постаті, кожної долі, кожного документа вражають!

Окреме зворушення – Ваші підписи. Ви не просто підписали кожну книгу, а до кожної знайшли свої, особливі слова. Ми читали ці написи – і відчувалося, що вони написані не формально, а з думкою про людину, яка триматиме в руках цю книгу.

Ми просто щасливі, що тепер ці книги є в нашій домашній бібліотеці! Будемо відкривати тепер людей і сторінки нашої історії, про які раніше знали так мало або й зовсім не знали.

Величезна вдячність Вам за Вашу багаторічну працю, за збереження української пам’яті й за те, що повертаєте Україні імена та історії її людей.

Від усього серця бажаємо Вам многая літа, міцного здоров’я, сил і натхнення! І, звичайно, можливості ще багато років працювати, досліджувати, писати й відкривати для всіх нас невідомі та маловідомі сторінки рідної історії.

Родина КУЦЕНКІВ
Німеччина

БОГДАНОВІ ГДАЛЮ – 44!

16 жовтня Богданові Гдалю виповнилося 44 роки. Ось що він написав на своїй сторінці у ФБ: “Якщо хочете підтримати мене як художника, подякувати разово чи у вигляді регулярної підписки за мої вже втілені або ще не втілені громадські ініціативи (як-от застосунок “Хвилина пам’яті”), літери для станцій метро “Площа Українських Героїв”, “Почайна”, “Звіринецька”, літери біля Монументу слави; за пішохідну зону біля метро Теремки, безкоштовно подаровані вам шрифти, ідеї щодо дизайну гривень, дрібні позитивні втручання у простір, то даю вам ланку на український аналог Патреону – базу від Монобанку. Підтримка надихне робити більше”.

А ще Богдан Гдаль зробив чудову обкладинку для 2-го видання книги Романа Коваля “Сто історій Визвольної війни”. І не взяв кошти за вишукану роботу.

Вітаємо щиро, друже Богдане! Бажаємо ще пів віку творити добрі діла для України.

Роман КОВАЛЬ

“НАШІ СИНИ ЗАСЛУЖИЛИ ПРАВО ПІСЛЯ СМЕРТІ ЖИТИ В ІСТОРІЇ”

Продовження. Поч. на 1 стор.

Цьогорічного лауреата Літературної премії ім. Юрія Горліса-Горського оголосив Сергій Василюк. “Диплом № 16 присуджено Василеві Васильовичу Ковтуну, поетові, членові Національної спілки письменників України, козакові Історичного клубу «Холодний Яр», оборонцеві Києва в лютому-березні 2022 р., – за вірне служіння і захист України та створення визвольної поезії, зокрема таких творів: збірки поезій громадянської лірики «Дорогою через Майдан» (2019), циклу іменних поезій-присвят героям російсько-української війни 2014 – 2026 рр., які віддали своє життя за Україну, циклу поезій, присвячених захисникам Донецького аеропорту, Іловайська, Бахмута, Києва та інших міст України, поезій на славу незламному українському жіноцтву, пісень, які прославляють героїчний чин українського народу в боротьбі за своє визволення від російських окупантів різних часів («А під Крутами», «Над Холодним Яром», «За Вкраїну-неньку», «Бліндаж», «В той день, коли закінчиться війна», «Комбат», «Виший мені, матінко, сорочку», «Якщо наступ, то ми» та інші), за вагомий особистий внесок у відродження історичної пам’яті та духовності українського народу та утвердження національних цінностей”.

Того дня віддали шану і Євгенові Шевцову-“Тріх’у”. Народився він у Чорноморську під Одесою – напередодні 1-ї річниці проголошення Незалежності України. Помічник стрільця-гранатометника 79-ї Окремої десантно-штурмової бригади. У юнацтві захопився мілітарною справою. Прабабуся – вчителька української мови та літератури. Завжди обіцяв рідним, що обов’язково догляне їх у старості. “Ми знаємо, за кого і за що вмираємо”, – казав Євген. Промовляли його мама Інна Андріївна Шевцова та її подруга Ольга Кузьміна, мама Тараса Кузьміна-“Арго”, пам’ятник якому також височіє на меморіалі.

Капітан 1-го рангу Сергій Шоров, командир 73-го морського центру сил ССО, нагородив відзнаками Міністерства оборони і головнокомандувача полеглих Павла Наконечного, Руслана Стороженка та Ярослава Стрільця-“Тяжа”, вшанованих на меморіалі раніше. Нагороди прийняли матері героїв.

Поважне товариство щиро привітало учасника вшанувань Алекса Дрюкі зі США, добровольця Міжнародного легіону, який воював на Харківщині в лавах 92-ї ОМБр.

“Неважливо, де ти, важливо, з ким тим”, – казав Валерій Кіндзерський-“Інженер” з Вінниччини, вояк “Правого сектору” з 2014 року, командир взводу 93-ї ОМБр “Холодний Яр”. Того дня з нами були його брат Віталій із дружиною Тетяною, донькою та сином.

Лейтенант ЗСУ Іван Савка-“Шугай” із Колочави на Закарпатті казав твердо: “Нинішні страждання нічого не варті в порівнянні зі славою, яка прийде до України”. Він – правнук останнього карпатського опришка Миколи Шугая та його брата Івана, воїна УПА. Учасник АТО та ООС. Командир стрілецької роти 133-го Окремого батальйону 114-ї бригади Сил ТрО. Від 24 лютого 2022 р. бив ворога біля м. Гостомеля, м. Бучі, м. Бахмута та на Харківщині. Лицар “Срібного хреста” Головнокомандувача ЗСУ. Частину праху, як він і заповідав, розвіяно над Дніпром біля підніжжя Тарасової гори в Каневі. Його мама Любов Савка сказала, що в сина була “навіжена любов до України”, а до зброї він мав “шалену повагу”.

Коли Ліза Чухліб виконала лемківську пісню про Шугая “Горе долом ходжу”, Любов Савка не могла стримати сліз. Вона так хотіла, щоб ця пісня прозвучала! І несподівано диво сталося.

Шугаю, шугаю,
Ци ти тепер в раю,
Ци юж ся не вернеш
До рідного краю?

Пережив велике хвилювання і батько “Шугая” Олександр. Батьки щиро дякували Єлизаветі за щемливий спів. “Коли Ліза Чухліб співала пісню про Шугая, навколо запала тиша. Тільки прапори з вітром дихали в такт пісні і серцебиттю, – написала учасниця вшанування Тетяна Купріянець. – Пізніше, на «Дикому хуторі» зі сцени мама дякувала «цій золотій дитині» за її голос, за чуттєве виконання пісні”.

А про бойовий шлях “Шугая” розповів майор Олександр Крупенчик, заступник командира 133-го Окремого батальйону ТРО 114-ї Окремої бригади ТРО.

Узяв слово представник ГУРу МО Андрій Юсов. Він подякував усім, хто причетний до створення Пантеону Героїв, та висловив вдячність і пошану рідним полеглих. “Холодний Яр, – сказав він, – це місце сили для багатьох поколінь українців, вихованих вже вами, пане Романе. Ви доклали колосальних зусиль, щоб Холодний Яр знову надихав тих українських воїнів, які сьогодні знову боронять країну від тієї самої орди, тієї самої навали. Але цього разу в нас є своя держава, своя армія, своя пам’ять і своя земля. І ніхто вже більше цього в нас не забере. Величезні слова подяки і підтримки – рідним наших полеглих героїв. Вклоняємось вам. Нашу вдячність і підтримку ви маєте відчувати протягом усього життя. Ми не втомлюємось дякувати Історичному клубові «Холодний Яр», дякувати кожному, хто долучався на різних етапах до подвижницького руху відродження пам’яті, повернення пам’яті, створення монументальних образів – від меморіальних табличок до справжнього Пантеону Героїв. Пане Романе, вам велика вдячність! Ви – незмінний лідер цього процесу. Подяка щира Богданові Легоняку, Володимирові Гонському та багатьом вашим товаришам. Це системна робота. Це не просто разова акція. Багато років, рік у рік – нові пам’ятники, нові книги, нові дослідження, нові події не лише в Холодному Яру, а й по всій країні. Держава Україна тільки зараз серйозно підійшла до питання створення Національного Пантеону, а громадськість власними зусиллями вже реалізувала Пантеон Героїв – народний, справжній, щирий Пантеон Героїв, власне, тут, на святому для нас місці, де нині вшановуємо полеглих”.

Того дня ми склали шану й Олександрові Воробйову-“Птахові”. Народився він на Миколаївщині. Командир стрілецького відділення 157-го батальйону 118-ї бригади ТрО. Доброволець ДУК “Правий сектор” (із 2015; командир “Да Вінчі”). Тренер з боксу і джиу-джитсу. Засновник і керівник військово-патріотичного клубу “Воля Холодного Яру” та ГО “Бойові мурахи”. Завжди чинив по правді. Казав: “На добро – добром, на зло – по справедливості”.

Промовляли його побратими друг “Пасічник” – ветеран війни Леонтій Гуцал та Михайло Купчин, козаки Історичного клубу “Холодний Яр”. Разом із “Птахом” вони воювали у “Правому секторі” під командою легендарного “Да Вінчі”.

“Ми захищаємо не просто свою територію, а філософію українського життя”, – казав лейтенант Володимир Мукан-“Блискавка” з Черкас, учасник бойових дій у Попасній, на Харківщині, у Бахмуті. Ці слова викарбувані на його пам’ятникові. Це його мати Віра сказала на меморіальному мітингу тепер знамениті слова: “Наші сини заслужили право після своєї смерті жити в історії”.

Окрім неї, Володимира вшанували його батько Сергій, дружина Анна із синами Андрієм і Ярославом, сестра Наталія (військовослужбовиця ЗСУ) з чоловіком і доньками Софією та Юстиною. У цьому родинному товаристві були і старший лейтенант Станіслав Лукирич (депутат Черкаської міської ради), побратим Артур Романча (голова ГО “Черкаська міська спілка ветеранів війни”), а також Тетяна Калиновська, головна редакторка обласної газети “Черкаський край”. Промовляв Артур Романча.

Виступив і начальник хорунжої служби корпусу “Хартія” Сергій Семенченко.

Наприкінці вшанування на Меморіалі козакам-добровольцям я нагадав слова Юрія Горліса-Горського. “Коли дві нації борються, то білі рукавички мусять бути скинені… – писав Юрій Горліс-Горський, – ворог лише мертвий перестає бути ворогом, з цим я погодився лиш тепер, на цьому клаптеві української землі, який треба було відстояти – або загинути”.

Так він писав про Холодний Яр. А ще Горліс-Горський висловив мрію-переконання: “Коли я впаду, мою кров вип’є рідна земля, щоб виростити з неї траву для коня того, хто стане на моє місце”. Нехай так і буде! Нехай над нашою Батьківщиною, як і раніше, лунає переможне: слава Україні!”

Оркестр 3-го полку ССО пречудово виконав “Марш нової української армії”. Щира подяка його художньому керівнику Олександрові Бондарецькому та Віталію Останньому, який забезпечив приїзд оркестру на вшанування героїв Холодного Яру.

“Літературно-музична сцена в Холодному Яру, яку ми, до речі, ніколи не називаємо концертом, – це завжди емоція, – написав Василь Ковтун. – Емоція, яка, як дівоча коса, переплетена і сльозою печалі, і усмішкою радості, і болем відчаю, і промінчиком надії. Цю емоцію дарують артисти та організатори цього чуттєвого і глибоко душевного дійства. З досвідом і без, іменити й початківці, професіонали й аматори… Кажуть, що поети і музиканти, взагалі творчі люди – ніби ближче до Бога. Вони, як провідний невидимий мостик, отримують від Всевишніх сил закодовані послання і передають до свідомості людей все те, що відчули своїм серцем і душею. Дякую за справжність і за щирість, дорогі мої друзі: Роман Коваль, Богдан Легоняк, Леся Островська, Сергій Василюк, Світлана Мирвода, Володимир Гонський, Ліза Чухліб, Аня Клименко, Аліна Клименко, Сашко Шнайдер та його славні «Гайдамаки з Головківки», В’ячеслав Купрієнко, Андрій Купчин, Оксана Герасимюк, Анатолій Бабич, Максим Селюзкін, Ігор Гаврищишин. З вами цього року було сердечно”.

На Літературно-музичній сцені військовослужбовець Михайло Шитко презентував свою книгу “Повстанськими стежками Холодного Яру”. Для автора це особлива подія: разом з ним участь у заході взяли його побратими з Центру спеціального призначення, чий особовий склад зараз стримує навалу ворога на Добропільському напрямку. Презентація книги була з великою цікавістю і теплом прийнята учасниками вшанування.

На Літературно-музичній сцені було урочисто прийнято до лав Історичного клубу “Холодний Яр” Олексія Соляра, сина козака Армії УНР Корнія Соляра. Олексій – батько Миколи Соляра-“Вальтера”, який поліг у боротьбі за Україну. Микола родом із Січеслава. Член “Правого сектору” та УНСО. Учасник 25-х вшанувань героїв Холодного Яру. Доброволець батальйону “Донбас” (із 7 травня 2015). На пошану героя ми спорудили йому пам’ятник на Меморіалі козакам-добровольцям. Тепер з його батьком продовжуватимемо боротьбу.

Прекрасним був сольний концерт Сергія Василюка. Під його пісні танцювали і “Бойові мурахи”, і старші козаки та козачки. Вони були щасливі в танці.

Сергій Василюк виконав такі пісні: “Отаман Зелений” (муз. Тараса Силенка, сл. Миколи Щербака), “Чуєш, брате мій” (муз. Лева Лепкого, сл. Богдана Лепкого), “Народна війна”, “Ніколи не плач”, “Громом і вогнем” (муз. і сл. Сергія Василюка), “Козача могила” (муз. і сл. Костянтина Науменка та Сергія Василюка), “Моя Україна” (муз. і сл. Михайла Коваля), “За Вкраїну-неньку” (муз. Сергія Василюка, сл. Василя Ковтуна), “Меч Арея” (муз. і сл. Василя Лютого).

“Дуже радий, що взяв участь у цьогорічних вшануваннях наших героїв на День козацтва, – написав Сергій Василюк. – Усі промовці, як на мене, яскраві, їхнє слово до громади – пізнавальне та зворушливе. Захоплений побратимами Івана Савки-«Шугая» та його родиною. Бачив, як мати плакала під час пісні «Горе долом ходжу» у виконанні Єлизавети Чухліб. Це був кульмінаційний момент, коли ми усі на кілька хвилин немов би злетіли над Холодним Яром у вирій разом із душею славного сина гір Карпатських, який поклав своє життя за українську соборність та державність. Гурт «Жоржини» для мене став окрасою заходу. Під час свого виступу я зазначив, що заради такого співу і таких дівчат ми й пішли захищати Україну. Вони є прекрасним уособленням нашої національної культури та ідентичності, нам захищати їх просто за честь. Щиро радів за Василя Ковтуна, страшенно був радий знову бачити в нашому товаристві Володимира Гонського («Голос Майдану!»), який підспівував чарівним мелодіям Світлани Мирводи. Дуже радий, що традиційно нас було багато, а сам захід пройшов по-людськи душевно та водночас по-вояцьки стрункo. Всі разом бажаємо найскорішого одужання Богданові Легоняку – хранителю Холодного Яру”.

Закінчення на 3 стор.

“НАШІ СИНИ ЗАСЛУЖИЛИ ПРАВО ПІСЛЯ СМЕРТІ ЖИТИ В ІСТОРІЇ”

Продовження. Поч. на 1 стор.

На високій ноті закінчив перший день вшанування оркестр 3-го полку Сил спеціальних операцій чудовим концертом, наприкінці якого виконав разом із Сергієм Василюком пісню “Козаки” (муз. Кирила Момота, сл. Валентина Момота). Щира подяка художньому керівникові Олександрові Бондарецькому та славним музикам!

На Літературно-музичній сцені “голос Майдану” Володимир Гонський проспівав авторську пісню “І все ж люби життя”, “Козацьку колискову” Анатолія Сухого, “Наші діточки” Дмитра Павличка та Володимира Губи. Декламував вірш Василя Симоненка “Ми мусимо жити й за них”, а ще презентував свої книги “Людина і нація. Час воїнів” та 2-ге доповнене видання “Формування патріотизму в умовах війни”.

А ще на хуторі Буда 18-тирічна художниця з Одеси Наталія Киряк, козачка Історичного клубу “Холодний Яр”, демонструвала свою виставку робіт “Отамани УНР”.

Наступного дня ми вшанували могилу сотника Івана Компанійця в Мотриному монастирі, а в с. Бовтищі на Кропивниччині відкрили меморіальну дошку начальникові штабу Холодноярського повстанкому Євлампію Отаманенку. До сліз зворушила розповідь дев’яностолітньої племінниці отамана Євлампія Отаманенка – Лідії Кирилівни Скоромної, якій подарував щастя Михайло Шитко. Він показав їй світлину вояка і висловив припущення, що це Євлампій Отаманенко. Бабуся упізнала свого дядька і не могла стримати хвилювання.

– Авжеж, авжеж, це він! Він!!!

І не могла відірвали очей від образу рідної людини, фотографію якої бачила в дитинстві, образ якої був, здається, назавжди втрачений. “Фотографію в родині ховали, бо за неї могли розстріляти всю родину. Тільки баба Вустя знала, де вона. Але баби Вусті вже нема”.

“Для нашої родини ця подія стала глибоко емоційною, – сказала на меморіальному мітингу праправнучка отамана Анна Дудак. – Стояти на цій землі разом з кількома поколіннями нашої сім’ї – сестрою прабабусі, мамою, тіткою – і відчувати, що нашого предка Євлампія Отаманенка нарешті вшановано, – це відчуття відновленої справедливості та міцного зв’язку поколінь”.

Під час урочистостей у Бовтищі промовляли також начальник управління Кіровоградської ОВА Віталій Останній, доктор історичних наук Юрій Митрофаненко, співали народна артистка України Світлана Мирвода, заслужений діяч мистецтв Володимир Гонський, бард Віктор Коваленко, а всі разом – “Ой у лузі калина”.

Настрій панував радісний, світлий, урочистий. Усього в дружньому колі зібралося близько 70 осіб. Ініціював подію Історичний клуб “Холодний Яр”, а організували Кіровоградська ОВА і Благодійний фонд “Чорний Ворон”.

Потім ми відвідали краєзнавчий музей у Розумівці, послухали цікаву розповідь доктора історичних наук Юрія Митрофаненка, поклали квіти на братську могилу Чорного Ворона і його козацтва. Світлана Мирвода заспівала пісню на слова Тараса Шевченка “За байраком байрак”:

Нас тут триста як скло
товариства лягло.

Відвідали ми і Музей Визвольної боротьби в с. Ставидлах та “Хутір Чорних запорожців” у цьому ж селі, взяли участь у концерті на пам’ять про героїв. Організувала це все Кіровоградська ОВА, а конкретно Віталій Останній.

“Досі відчуваю невелику провину перед ентузіастами села Ставидл, – написаоа Тетяна Купріянець. – Вони так чекали Історичний клуб «Холодний Яр», а ми приїхали засмучені вкрай непростою дорогою (в декого постраждали машини), і часу було так мало, бо киянам потрібно було встигнути до комендантської години повернутися додому... Тому все відбувалося трохи швидше, ніж мало б бути. Але кожен з нас оцінив, скільки праці й душі вклали ветерани війни і ті, хто їх підтримує, у «Хутір Чорних запорожців»! Зробили і хату-музей, і простір для зустрічей, куди запрошують письменників, митців”, – розповідав нам Дмитро Смельняк-“Джура”. Дякуємо Василеві Білошапці за екскурсію в Музеї історії Визвольної боротьби України в с. Ставидлах, який наповнений історичними документами, артефактами, розмаїттям вишитих картин і рушників! Ініціативу старости села Владислава Кивгили підтримують історик Юрій Митрофаненко та керівник управління стратегічних комунікацій Кіровоградської ОВА Віталій Останній. А жителям села теплотою свого серця і щирістю віддячили Світлана Мирвода та Анатолій Бабич. Уже збиралися їхати, коли Анатолій запропонував пані Світлані заспівати дуетом на прощання одну пісню. Потім ще одну... і ще... І цей мініконцерт став таким душевним і теплим! Анатолій та Світлана були такими справжніми і прекрасними у звучанні, у щирому спілкуванні, що ставидляни нагородили їх сердечними оваціями. А «Червону руту» співали всі – і діти, і дорослі. Так на високій ноті у Ставидлах, де під час Першого зимового походу ставали на відпочинок Чорні запорожці і де згодом вивідували ворожі сили Юрій Горліс-Горський і Ольга Кравченко, закінчилися 33-ті вшанування героїв Холодного Яру”.

Ось відгуки батьків Максима Кривцова-“Далі” про 33-ті вшанування. Вони приїхали з Рівного, де народився і де похований Максим. “Я дуже вдячна за пам’ять про Максима, – написала мама Надія. – Значимість цього історичного місця і значимість роботи людей, які зберігають, збирають, вшановують, розповідають, організовують тут заходи, безцінна. Я відчула холодноярську велич, холодноярську самовідданість (минулу і нинішню). Це не пафосно. Ми ще були і на другий день біля Пантеону. І були здивовані, що там було багато людей. Одні від’їжджали, інші приїжджали. І знову садили квіти”.

А батько Олександр додав: “Велика подяка за те, що Ви робите, пане Романе, Ваша команда. Це не має ціни. Холодний Яр – одне із сакральних місць України, святе місце. І воно жодним чином не має бути в забутті. Це важлива частина історії України. Це місце має бути святим для кожного українця. Мені приємно, що пам’ять про Максима, про всіх захисників різних епох є і буде в Холодному Яру. Ще раз велика вдячність Вам і всім, хто з Вами робить цю святу справу”.

А мама Руслана Стороженка, пам’ятник якого теж є на меморіалі біля Мотриного монастиря, Світлана написала: “Захід змістовний, насичений і надзвичайно важливий. Для мене дуже хвилюючий. Не можу без сліз обійтися ніяк. Хотіла підійти до мікрофона після вручення нагород, та сльози заполонили душу”.

33-ті вшанування героїв Холодного Яру завершилися 4 жовтня. Тепер біля Мотриного монастиря на Меморіалі козакам-добровольцям 42 пам’ятники і дві могили. А ще два пам’ятники – Олегові Куцину і Тарасові Силенку – біля дуба Максима Залізняка.

Ось імена жертводавців: Олександр Дяченко – 25 грн, Людмила Якубович – 50 грн, Назар Карімов – 100 грн, Володимир Черниш – 150 грн, Олександр Переслов, Іван Черпак, Володимир Гребінник – по 200 грн, Павло Далинчук, Максим Дяченко, Катерина Свиридова – по 300 грн, Наталія, Емма Бабчук – по 400 грн, Юлія Шевчук, Леонід Раденко (Ісаков), Євген Івасюк, Мирослава Беднарчик, Інна Андрієнко, Олександр Ірклієвський, Олена Борчаківська – по 500 грн, Іван Парчук – 990 грн, Юлія Осиповська, Євген Дудін, Олег Голуб, Владлен Ковтун, Марія Костенко, Тарас Конечний, Дарина Чубук, Максим Лободзінський, Тетяна Купріянець, Оксана Герасимюк, Любов Мельник, Віктор Тріщенко, Микола Гребінник, Олександр Півень, Віталій – по 1000 грн, Сергій Бойко – 1044 грн, Віра Мазурок, Володимир Тарасенко, Людмила Орлова, Леонід Ключніков, Ірина Оксинь, Люба Криворот – по 2000 грн, Світлана Феденко – 2500 грн, Олександра Ніздрань, Максим Селюзкін – по 3000 грн, Тетяна Олійник – 3354 грн, Юлія Мирвода – 4000 грн, Ганна Панаско, Любов Савка, Мирослава Голубович, Інна, Євген Чубук, Сергій Щербина-“Свобода” – по 5000 грн, Роман Коваль – 7350 грн (книги для дітей, учасників вшанування), Ігор Гаврищишин – 8000 грн, Василь Ковтун – 8500 грн, Леся Островська – 20000 грн.

Щиро дякую за пожертви на проведення урочистостей!

У коментарі для “Черкаського краю” журналістці Тетяні Калиновській я зазначив: “Якби організаторам Книги рекордів Гіннеса були цікаві справжні духовні надбання, вони б відзначили унікальний факт – громадська організація за 4 роки звела 44 пам’ятники героям!”

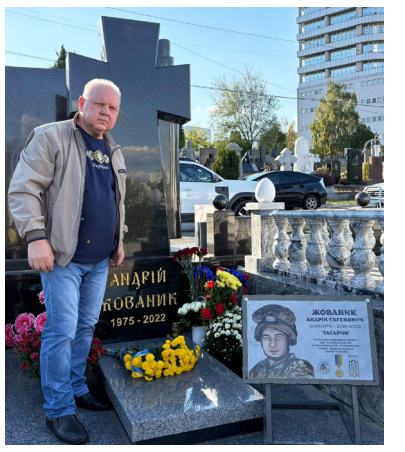
“33-ті вшанування героїв у Холодному Яру, – підсумувала народна артистка України Світлана Мирвода, – подія, яка зворушує, приголомшує, надихає і дає віру в перемогу. Горельєфи героїв дивляться на нас і чекають відповіді: що ти зробив для України?! Не можна стримати сльози, коли виступають рідні полеглих захисників. А відновлення історичної справедливості до холодноярців і меморіальні заходи, які проходять місцями їхньої боротьби, – це титанічна праця Історичного клубу «Холодний Яр». Для мене це має велике значення, бо в душі болить за Україну і за тих, хто віддав за неї життя”.

Наш Меморіал козакам-добровольцям став символом соборності борців за волю України. Тут висічують пам’ятники на честь козаків із Черкас і Черкащини, Києва, Тернополя і Тернопільщини, Кіровоградщини, Вінниці та Вінниччини, Луцька, Хмельницького та Хмельниччини, Івано-Франківська та Прикарпаття, Полтави, Чернігова і Чернігівщини, Закарпаття, Рівного, Херсонщини, Одещини, Львівщини, Житомирщини, м. Дніпра, Сумщини, Луганщини та Миколаївщини.

“Слава їхня не вмре, не поляже!” Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ
Світлини Григорія Юрика.

САЛЮТ НА ЧЕСТЬ ВЕЛИКИХ ВОЇНІВ

Теплого сонячного 27 вересня, коли в небі над центром Києва летіли гучні черги по російських дронах, ми вшанували Андрія Жованика та Олега Куцина на Байковому кладовищі Києва.

Історія почалася 2 серпня ц. р., коли ми провідували ці могили з Юрком Сиротюком і Сергієм Бойком-“Бронебойком”. Я сказав Юркові, що на Олеговій могилі є пам’ятник і дві меморіальні дошки, з його фотографічним образом можна привітатися, а в Жованика, крім камінного хреста зі скупою інформацією, нема фотографії, не зазначено, що він вояк “Карпатської Січі” і V Легіону, що він Герой України, козак Історичного клубу “Холодний Яр”…

І в співпраці з Арсенієм Білодубом та Аллою Куцин наш клуб виправив недолік – тепер і з Андрієм можна привітатися, принаймні з його фотографічним образом.

Дошки ми поставили поруч – нехай і по смерті побратими йдуть плече в плече.

У цей погідний, хоч і грімкий, вечір співали Світлана Мирвода, Василь Лютий, читали вірші Арсеній Білодуб, Василь Ковтун і Володимир Гонський, промовляли лідер гурту “Кому вниз” Андрій Середа, Олеся Коваль, Арсеній Білодуб, друг “Скіф” і Василь Лютий.

Я нагадав, що в 27 вересня виповнюється 80 років, як загинув Юрій Горліс-Горський, якого глибоко шанували Олег та Андрій. І на мармуровому столику розстелив рушник, вишитий Раїсою Симчич, вірною дружиною сотенного УПА Мирослава Симчича. Та поставив прекрасне бронзове погруддя Юрія Горліса-Горського роботи Дмитра Бур’яна, який безвісти зник торік у вересні на Донеччині.

Згадали ми добрим словом Миколу Міхновського та Левка Лук’яненка, яким поклали розкішні букети осінніх квітів. Вшанували букетом троянд і Миколу Карпюка, який уже третій день спочиває поруч наших друзів. Шляхетна компанія зібралася на кінці Центральної алеї Байкового кладовища!

З Ігорем Гаврищишиним поклали квіти і до пам’ятного знака Андрієві Жованику в київському сквері його імені.

Під час поминальної трапези згадували цікаві епізоди із життя Олега та Андрія, сповненого героїчних пригод в ім’я Батьківщини.

В останній момент встиг на вшанування Сергій Бойко-“Бронебойко”, який приїхав аж з Умані. А черги пострілів по ворожих дронах ми сприйняли як салют на честь дорогих наших друзів – Андрія Жованика та Олега Куцина.

Роман КОВАЛЬ, Історичний клуб “Холодний Яр”

На фото Юлії Мирводи – Василь Ковтун на могилі Андрія Жованика.
Київ, 27 вересня 2026 р.

ОЛЕКСАНДР ПАСТУХ, РОМАНТИК ТА ІДЕАЛІСТ

29 вересня 2023 р. в нетрях Серебрянського лісу загинув чи не останній романтик та полум’яний ідеаліст згасаючої епохи. Людина, яка мислила високими поетичними формами та мала неосяжне любляче серце. Людина невичерпної сонячної енергії, океанічної душі та безоглядної самопожертви.

Олександр Пастух (23.05.1981 – 29.09.2023).

Пам’ятаємо.

Сашко був філософом-практиком. Клерки з навчальних закладів і зараз не надто люблять про нього згадувати. Комусь не подобалася дієва життєва позиція Сашка, іншим – його невольнича Одіссея…

Утім, Сашко пройшов через вогонь, катування і ризики, зберігши обличчя та іконографічне осяяння від радості життя.

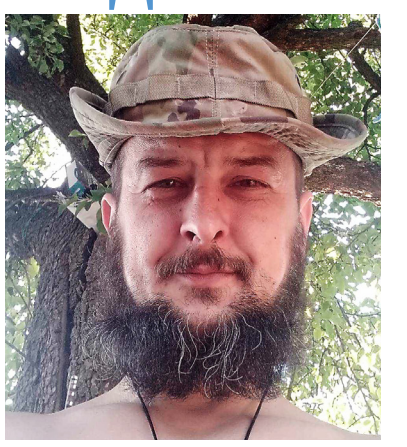
Він чином осягнув думку Гегеля про ризик як вищу форму свободи і нагорну проповідь Христа перетворив на свою життєву практику.

Паркетним філософам таке не під силу.

Не пробачу ворогу втрату Сашка – допоки б’ється серце.

І в замаху на цю мету я не самотній.

Та навіть коли стихнуть шахеди, fpv, гармати та “втомлені від війни” зрадіють, ми продовжимо примножувати ворогу горе.

Вічна пам’ять Герою!

Вічне прокляття на псячі голови московитським мерзотам!

Дмитро САВЧЕНКО

Від редакції. Горельєф Олександра Пастуха-“Доброго” височіє на найвищій точці Холодного Яру, біля Мотриного монастиря, на Меморіалі козакам-добровольцям.

Скульптор – Ігор Семак.

Встановлено Історичним клубом “Холодний Яр” у червні 2024 року.

“ШВАЙГЕР” – ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Сучасна війна довела: перевагу визначає здатність швидко створювати, випробовувати та масштабувати нові рішення. Наші військові, інженери й волонтери перетворюють технологічні експерименти на інструменти, які змінюють поле бою. Одним із тих, хто став причиною цих змін, став Сергій Жуковін-“Швайгер”, начальник розвідки батальйону “Signum” 59-ї Окремої штурмової бригади безпілотних систем ім. Якова Гандзюка.

Напередодні Покрови йому надано звання Героя України.

У червні 2022 р., під час боїв на Ізюмському напрямку, “Швайгер” здійснив перше успішне бойове застосування FPV-дрона-камікадзе. Цей епізод став одним з перших кроків FPV-революції: технологія, яка тоді була експериментальною, сьогодні – невіддільна частина сучасної війни. “Signum” і далі розвиває та впроваджує нові рішення – від ударних FPV і дронів на оптоволокні до повітряних перехоплювачів.

Сьогодні бійці “Signum” застосовують безпілотники вже не лише для ураження наземних цілей, а й для перехоплення російських “шахедів”.

Історія “Швайгера” та “Signum” показує, як українська інновація проходить шлях від сміливої ідеї та першого бойового випробування до технології, що змінює хід війни. Готовність експериментувати, брати відповідальність і швидко масштабувати успішні рішення стала однією з визначальних рис нового покоління українських військових.

Молодь змінює хід війни. Переможемо!

Ольга СИДІЙ

Вельмишановне панство! Звертаємось до вас із пропозицією стати партнером у виданні двотомника “Діти у Визвольній війні”. Ось його назва:

Діти у Визвольній війні. 1914 – 1920-ті рр. Спогади, нариси, документи / Р. М. Коваль, Ю. П. Юзич. Бібліотека Історичного клубу “Холодний Яр”. – Київ : Видавництво “Український пріоритет”, 2026. – Т. 1 (858 с.), т. 2 (858 с.). – (Серія “Видатні українці”. – Кн. 23. Кн. 24).

Це збірник спогадів, нарисів і документів про дітей, учасників Визвольної війни в лавах Українських січових стрільців, Галицької армії, вільного козацтва, Армії Української Народної Республіки, повстансько-партизанських загонів, розвідників Повстансько-партизанського штабу Юрка Тютюнника, а також їхніх споминів та автобіографій. У виданні також вміщено 1290 енциклопедичних біографій дітей і юнаків, українських козаків-романтиків, для яких служба Україні була найбільшою радістю життя.

Серед них – учасники боїв на горі Маківці, за Арсенал у Києві, учасники легендарних Першого зимового походу Армії УНР та Другого зимового походу УПА Юрка Тютюнника, лицарі Залізного хреста та Хреста Симона Петлюри, члени УВО, вояки ОНО “Карпатська Січ” та УПА.

Після війни ці діти виявили себе як діячі української культури, серед них – учителі, письменники, просвітяни, бандуристи, священники, богослови, кооператори, агрономи, науковці, адвокати, редактори, художники, карикатуристи, музиканти, диригенти, співаки, актори, танцюристи, журналісти, видавці, інженери, економісти, юристи, дипломати, історики, кінорежисери, сценаристи, кінопродюсери, перекладачі, лікарі, фармацевти, філателісти, меценати, розвідники, а ще члени УВО, ЛУН, ОУН, Пласту, товариств ”Просвіта” і “Сокіл”, члени Наукового товариства ім. Шевченка, Української головної визвольної ради, учасники студентського та спортивного рухів, політв’язні, діячі української еміграції, автори спогадів про Визвольну боротьбу. Ось кілька прикладів…

Бабюк Андрій (Мирослав Ірчан), підхорунжий УСС, вояк УГА, письменник, розстріляний Москвою.

Крушельницький Іван Антонович, козак 22-го полку ім. Петра Дорошенка 7-ї Запорозької дивізії, поет, драматург, страчений більшовиками.

Лоський Ігор Костьович, вояк Студентського куреня СС військ УЦР, козак Армії УНР, історик, журналіст, педагог, автор спогадів.

Чирський Микола Антонович, юнак Армії УНР, поет, драматург, режисер, член Літературного товариства “Веселка”, балетмейстер та актор Руського театру Товариства “Просвіта”, директор театру “Летюча естрада” (Карпатська Україна, 1938).

Гайдовський-Потапович Олександр (Лесь) Іполитович, вояк Студентського куреня Січових стрільців, козак Армії УНР, пластовий діяч, інженер-економіст, учитель, стрілець ОНО “Карпатська Січ”, політв’язень.

Кумановський Олександр Олександрович, офіцер Галицької армії, старшина Армії УНР, професор університету “Альфред”.

Кушніренко Микола Антонович, козак 1-ї Запорозької дивізії Армії УНР, інженер-економіст, соціолог, учитель, доктор права УВУ, член-кореспондент НТШ.

Це лише частина визначних особистостей, біографії яких ми відтворили.

Опубліковані в нашому виданні й біографії багатьох невідомих або маловідомих борців за волю України. Маємо надію, що хтось знайде серед цих юних вояків своїх дідів і прадідів.

У книзі є біографії дідів і прадідів відомих діячів культури і спорту, наприклад:

Андрухович Маркіян (Мар’ян)-Мечислав Володимирович, стрілець УСС, хорунжий УГА, дід письменника Юрія Андруховича.

Босий Володимир Яцкович, стрілець УСС, публіцист, дідусь Майка Босого, легендарного хокеїста НХЛ.

Весоловський Ярема, булавний пластун Окремої пластової сотні Галицької армії, інженер, старший брат композитора Богдана Весоловського (“Бонді”).

Купчинський Юліян-Василь Григорович, десятник УСС, хорунжий УГА, молодший брат поета Романа Купчинського.

Нестеренко Яків Данилович, чотовий 6-ї Січової дивізії Армії УНР, учасник Другого зимового походу, інженер-агроном, батько легендарного хокеїста НХЛ Еріка Нестеренка.

Нижанківський Богдан Остапович, підхорунжий УГА, заступник окружного коменданта УВО Стрийщини, син композитора Остапа Нижанківського.

Павлюк Антін Пилипович, поручник 1-ї Запорозької дивізії, редактор, саксофоніст, перекладач, автор оповідань та поетичних збірок, засуджений до 10 років російських таборів, у яких загинув; дідусь Тараса Павлюка, який поліг за Україну у складі 24-ї бригади ім. короля Данила ЗСУ.

Пулюй Олександр-Іван (Ганс) Іванович, хорунжий УГА, зв’язковий старшина 6-ї Січової дивізії Армії УНР, інженер, командир добровольчого українського військового відділу “Пума”, син геніального фізика Івана Пулюя.

Стефанів Зенон, козак 2-го Запорозького полку Армії Української Держави, підхорунжий УГА, журналіст, історик, дійсний член НТШ, син Марії, рідної сестри письменника Леся Мартовича.

Цісик Євген Олексійович, стрілець УСС, скрипаль, композитор, диригент Коломийського державного театру, дядько співачки Квітки Цісик.

Важливими для педагогічної науки є матеріали про Школу вкраїнських пластунів у таборі інтернованих Щипйорно в Польщі. Ось відгук про цей розділ майора поліції Максима Лободзінського, козака Історичного клубу “Холодний Яр”.

“Мене, як поліцейського, – пише він, – особливо зачепила історія Школи українських пластунів у таборі Щипйорно початку 1920-х. Себто виховання – це не просто навчити. Цих дітей війна скалічила, зробила жорсткими, недовірливими, агресивними. І педагоги-вояки поставили перед собою завдання не просто дати їм знання, а повернути людські якості: честь, самоповагу, дисципліну, здатність жити серед інших людей, відповідальність. Оце для мене дуже сильна історія. Це те, що нам треба сьогодні! Я до сліз радий, що Ви нам повертаєте ці історії та спосіб повернення до національного «я». Я ж читаю не тільки як людина, яка любить історію, а й як офіцер, який щодня працює з людьми. Бо проблема насправді нікуди не зникла. Ми й сьогодні маємо справу з людьми, яких треба не просто чогось навчити, а сформувати як вартісні українські особистості, як громадян України. І дуже цікаво бачити, що століття тому українські педагоги-вояки думали про це практично так само”.

Наша книга може стати й посібником для дослідників історії Пласту, адже багато героїв цього видання – учасники пластового руху, які масово пішли в УСС, Галицьку армію та Армію УНР.

Головна ідея видання – перемогти Росію в нинішній війні зможемо не тільки зусиллями вояків, а всім народом: і діти, і жінки, і старші люди, кожний, хто любить Україну, хто не хоче влади Росії на рідній землі, має зробити свій внесок в оборону рідного краю, в омріяну нами перемогу.

Рекомендовано Історичним клубом “Холодний Яр” для вивчення у вищих та середніх навчальних закладах, а також для використання в освітньо-виховному процесі закладів освіти та підрозділів сектору безпеки й оборони України – Збройних сил України, Головного управління розвідки Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національної поліції України та інших складників сектору безпеки й оборони.

Наша книга мотиваційна, вона спонукатиме юнаків і дівчат, які досягли повноліття, ставати в лави захисників Батьківщини.

Працювали з Юрієм Юзичем над цим видання 6 років.

Ціна друку двох томів 565 200 грн (кожний том по 1000 пр.).

Підготовка макетів до друку – 90 000 грн (т. 1 вже змакетовано).

Ось рахунок: ФОП Р. М. Коваля у ПриватБанку 5169 3305 3001 3009. ІПН/ЄДРПОУ одержувача Коваль Р. П. ФОП 2164918550.

Київ-03040, вул. Генерала Г. Воробйова, 20, кв. 14.

Рахунок отримувача у форматі IBAN: UA333052990000026005026800055

Розраховую на підтримку.

З повагою

Роман КОВАЛЬ, президент Історичного клубу “Холодний Яр”, член Національної спілки письменників України

ДІТИ У ВИЗВОЛЬНІЙ ВІЙНІ. 1914 – 1920-ТІ РР.

МЕЙНСТРИМ ІСТОРІЇ НИЩИТЬ ІМПЕРІЇ

1. Смерть – канікули душі.
2. Найголовніше в музиці почуттів – мотиви наших вчинків.
3. Найбільша ілюзія світу полягає в тому, що світ без ілюзії можливий.
4. Найскладніші часи, коли починається нова епоха, а стара і не думає закінчуватися.
5. Досвід – компенсація долі за всі неприємності, які з тобою трапилися.
6. Міфи примирюють життя, ілюзії і реальність.
7. Стоки з каналізації цивілізації роблять Лету повноводною.
8. Чоловік може все, якщо його змусити; жінка може все, якщо її заінтригувати.
9. Людина зі здоровими рефлексами не схильна до саморефлексії.
10. Цікаво на помилках вчитися, сумно – лікуватися.
11. Роздивляючись себе під мікроскопом самоаналізу, ми мимовільно перебільшуємо своє значення.
12. Часом, щоб зберегти любов до Батьківщини, патріот змушений емігрувати.
13. Порожнеча в голові заповнюється громадською опінією.
14. Іноді достатньо розчаруватися в собі, щоб втратити віру в людство.
15. Загальне лицемірство цементує суспільство.
16. Простіше почати нову епоху, ніж завершити стару.
17. Пити треба в міру, утримуватися – тим більше.
18. Чим слабкіші наші знання, тим твердіші переконання.
19. Чим ти універсальніший, тим унікальніший.
20. Важко зберігати своє обличчя, коли тебе б’ють по пиці.
21. Кожен наш дрібний недолік може стати причиною великих неприємностей.
22. Біля купи гною колодязь не риють.
23. Самозакоханість – це самолюбство мінус самокритичність.
24. Нездатний застосувати свої здібності – все одно, що позбавлений здібностей.
25. Сила мистецтва не в правді життя, а в тому, що піднімає нас над нею.

Андрій КОВАЛЬ,
історик (1956 – 2022)

БРАТСЬКА МОГИЛА КОЗАКІВ ІЛЬКА СТРУКА

26 липня у волинському селі Мильську Рожищенської громади Луцького району освятили пам’ятного хреста на місці братської могили вояків Армії УНР.

Очевидно, саме про цей бій розповідав отаман Ілько Струк. “В липні 1920 р., – казав він, – я, прорвавши лави 12-ї більшовицької армії, перейшов р. Тур’ю, але при переправі через Стохід мене оточила Башкирська більшовицька дивізія. Це був тяжкий для нас бій, бо ми були оточені ворогом зо всіх боків. Я мав при собі лише сто двадцять чоловік кінноти і шістдесят чоловік піхоти – при шести кулеметах… Ми були загнані в болота Стоходу біля Нового Хотова, де просиділи у воді з боєм цілі сутки. О годині одинадцятій ночі ми вилізли із води і, прорвавши смугу Башкирської дивізії, пролізли через старі окопи… й напали на ст. Рожище, яку взяли з боєм. Далі перепливли через р. Стир і тільки добралися до Нового Сокаля, як були зустрінуті ворогом, відбивши якого, поховалися в лісі. Відпочивши сутки в лісі, ми вирушили на м. Колки, яке взяли з боєм і захопили частину обозу 12-ї більшовицької армії. Із захопленим обозом рушили до річки Горинь, де, захопивши переправу, переправилися на другий бік” (Роман Коваль, “Отамани Гайдамацького краю. 33 біографії”; Київ, 1999).

У бою в Мильську загинуло близько 20 українських козаків. Місцеві мешканці поховали їх у братській могилі на сільському цвинтарі. Вдячні селяни встановили на могилі дубовий хрест, який стояв до середини 1950-х років.

Братська могила в Мильську має надзвичайну історичну цінність.

Приклади беззавітного служіння нації, що їх демонстрували воїни УНР та УПА у минулому, надихають нинішніх бійців ЗСУ зі ще більшим завзяттям нищити окупантів нашої землі сьогодні!

Сергій СИВАК

КНИЖКОВА КРАМНИЦЯ “ОТАМАНІЯ”

Книги Історичного клубу “Холодний Яр” можна придбати через крамницю “Отаманія”. Ось тут: http://otamania.in.ua

АРХІВ ГАЗЕТИ “НЕЗБОРИМА НАЦІЯ”

Тут можна переглянути архів НН: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Nezboryma_Natsia

ПІДТРИМУЙТЕ НАС

Патреон Романа Коваля:
https://www.patreon.com/c/kovalroman

Сердечно дякуємо за підтримку газети “Незборима нація”!

Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 500 грн

Іван КАЧУРИК (Хмельницький) – 500 грн

Юрій БОТНАР (Черкаси) – 1000 грн

Тамара МАРТИНЕНКО (Черкащина) – 3000 грн

Олександр РИЖЕНКО (Київ) – 3000 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Наш індекс – 33545.

Індекс 87415 – для передплатників Донецької та Луганської областей.

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

Часопис ОУН. Передплатний індекс 30504.

Редактор
Роман Коваль

Верстка
Анна Воловнік
Коректор
Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення
Микола Владзімірський, Владислав Карпенко,

Технічний директор
Максим Селюзкін

Адреса для листування 03049, Київ, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14. Тел./факс: 242-47-38 kovalroman1@gmail.com ФБ: Roman Koval

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти. Наклад 1000 примірників.

Видруковано 26.10.2026 р. ТОВ “Прес Корпойшн Лімітед” Номер замовлення 26 89 11

Ідентифікатор медіа: R30-03637

9 786177 231157

Засновник Роман Миколайович Коваль

ЧЕРЕЗ “НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ

Книжки можна придбати через “Нову пошту”, попередньо переказавши **кошти на ФОП Р. М. Коваля: Приватбанк, 5169 3305 3001 3009.**

Якщо це пожертва, то просимо переказувати **на картку Романа Миколайовича Коваля: Приватбанк, 4149 6090 2566 1630.**

Як перешлете кошти за книги, просимо вислати квитанцію на вайбер (+38066-211-41-85) або на телеграм (+38067-726-30-36) або на електронну адресу kovalroman1@gmail.com

Також просимо вказати, куди і кому вислати книжки. І чи підписувати їх.

Ось ціни без вартості пересилки:

“Таємниця отамана Зеленого” Романа Коваля – 250 грн.

“Хоробре серце Олега Куцина” – 500 грн.

“Сто історій Визвольної війни” Романа Коваля – 300 грн.

"Шляхетні серця" Романа Коваля – 250 грн.

“Філософія сили” Романа Коваля – 140 грн.

“Український націоналізм” (упорядник О. Одноороженко) – 395 грн.

“Тарас Силенко, співець непримиримої України” – 300 грн.

“Полковник Болбочан” Р. Коваля і Ю. Юзича – 350 грн.

“Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930” Романа Коваля – 400 грн.

“Микола Міхновський: спогади, свідчення, документи” Р. Коваля і Ю. Юзича – 700 грн.

“Батькам скажеш, що був чесний” Романа Коваля – 400 грн.

“Коростишів у боротьбі за УНР. 1917 – 1921 рр.” Романа Коваля. – 175 грн.

“Житомирщина в боротьбі” Романа Коваля – 300 грн.

“Здолати Росію” Романа Коваля – 350 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Коваля – 150 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР (т. 2) – 150 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 3) – 350 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” – 200 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса – 250 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Коваля – 400 грн.